

Par alkohola patēriņa izmaiņām un alkohola realizācijas laika izmaiņu ietekmi uz pārtikas pieejamību

23.10.2025

Nacionālā alkoholisma ierobežošanas padomes sēde

Saturs

1. Ievads - Nepamatoti lēmumi
2. Alkohola patēriņa tendences Latvijā
3. Starptautiskais salīdzinājums - Ierobežojumu efektivitāte
4. Jaunā paaudze un bezalkoholiskie dzērieni
5. Atšķirīgi viedokļi par risinājumiem
6. Katastrofāla ietekme uz pārtikas tirdzniecību
7. Ietekme uz tirdzniecību no rīta (Datu analīze)
8. Ietekme uz tirdzniecību vakarā (Datu analīze)
9. Ierobežojumu rezultāts un aizdomas
10. Tirgotāju novērojumi praksē
11. Negatīvās sekas sabiedrībai

Ievads - Nepamatoti lēmumi

Alkohola pārdošanas laika ierobežojumi tika virzīti bez analīzes un pamatojuma.

Netika analizēts:

- Alkohola patēriņa paradumi un struktūra.
- Tendences alkohola lietošanā.
- Ietekme uz pārtikas pieejamību.
- Alternatīvas iespējas alkohola patēriņa mazināšanā.

Alkohola patēriņa tendences Latvijā

Kopējais patēriņš krītas: Alkohola kopējais patēriņš Latvijā būtiski samazinās, sākot ar 2019. gadu.

Ikdienas lietotāji: levērojami mazākais ikdienas alkohola lietotāju skaits Eiropā - Latvijā tikai **1,2%**, kamēr, piemēram, Portugālē **21%**.

Starptautiskais salīdzinājums - Ierobežojumu efektivitāte

Darba laika ierobežojums nemaina alkohola patēriņu.

Valstīs, kur alkohola pārdošanas laikam nav ierobežojumu, patēriņš ir salīdzināms ar Latviju:

- Polijā: 11,9 l gadā
- Vācijā: 10,6–12,8 l gadā
- Francijā: 11,4–13,5 l gadā
- Spānijā: 10,7–12,2 l gadā
- Itālijā: 8,0–9,1 l gadā

Jaunā paaudze un bezalkoholiskie dzērieni

- **Jauniešu tendences:** Jaunieši līdz 27 gadu vecumam ir ievērojami mazāk ieinteresēti alkoholā nekā vecākas vecuma grupas.
- **"Zoomeri":** Vairāk nekā puse "Zoomeru" vispār nelieto alkoholu. Šī tendence ir novērojama visā pasaulē, tai skaitā Eiropā un Latvijā.
- **Bezalkoholisko dzērienu bums:** Šo dzērienu pārdošanas apjomi 2024. gadā **pieauga par 65%**. Pircēji izvēlas ne tikai bezalkoholisko alu un vīnu, bet arī ūdeni pudelēs.

Atšķirīgi viedokļi par risinājumiem

- **Veselības ministrija:** Kā vienīgo ļoti būtisko risinājumu redz tirdzniecības laika ierobežošanu.
- **Narkologi:** Uzskata, ka jāsāk ar moderno bezalkohola dzīvesveida tendenču nostiprināšanu un sadzīves paradumu un brīvā laika pavadīšanas kultūras maiņu vecākās paaudzēs.

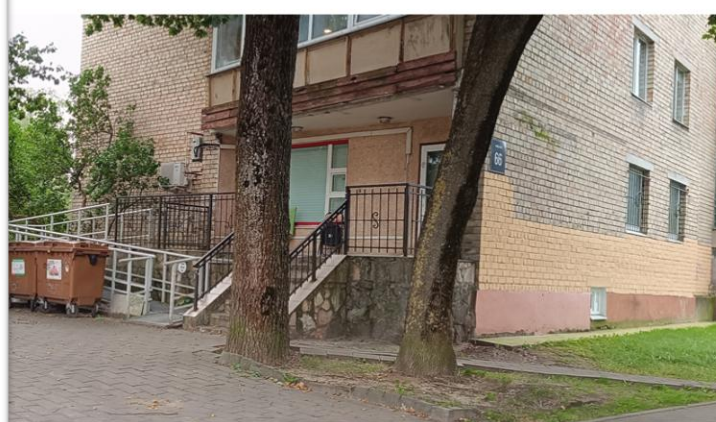
Katastrofāla ietekme uz pārtikas tirdzniecību

- Nevēlēšanās vai neprasme veikt sarežģītāku darbu alkohola atkarības mazināšanā ir novedusi pie katastrofālas situācijas Latvijas pārtikas apgādes ilgtspējā un noturībā.

Katastrofāla ietekme uz pārtikas tirdzniecību

- **Nacionālās tirdzniecības iznīcināšana:**
 - Iznīcībai pakļauti un jau tiek slēgti **10-25% pārtikas veikalu** Latvijā.
 - Būtiski palielinās tirgus koncentrācija globālo ķēžu tīklos.
- Saglabājot zemās pārtikas cenas, tirdzniecība ārpus laika 10:00-20:00 kļūst nerentabla.
- **Sekas:** Tiek iznīcināta pārtikas apgādes ekosistēma, tās daudzveidība un pieejamība gan pircējiem, gan vietējiem ražotājiem.

Ietekme uz tirdzniecību no rīta (Datu analīze)

Darba laiks	Vidējais čeks	Pircēju skaits
8-9	-6.2%	-29,5%
9-10	-62,8%	-43,7%
10-11	+71,9%	-10%
Kopā	-17,8%	-25,3%

Ietekme uz tirdzniecību vakarā (Datu analīze)

Darba laiks	Vidējais čeks	Pircēju skaits
19-20	+3,3%	-26,1%
20-21	-33,4%	-20,8%
21-22	-44,9%	-35,9%
Kopā	-4,8%	-13,4%

Ierobežojumu rezultāts un aizdomas

- **Pircēju uzvedības maiņa:** Pieaugusi motivācija veikt lielākus iepirkumus, kurus pircēji pārceļ uz globālo tirgotāju veikaliem.
- **Aizdomas par korupciju:** Tirgotājiem ir pamatotas aizdomas, ka šie ierobežojumi ir valdības ierēdņu un politiķu korupcijas rezultāts, kas ir globālo tirgotāju un arī ražotāju interesēs (piemēram, mazo alus darītāju krīze).

Tirgotāju novērojumi praksē

1. Hroniskie alkohola pircēji ierodas plkst. 10:00 pēc legālā alkohola, jau būdami skurbumā (iespējams, no nezināmas izcelsmes alkohola vai apdullinošām vielām).
2. Pieaug tirdzniecība nelegālās tirdzniecības vietās un nelegāla alkohola pārdošana.

.

Tirgotāju novērojumi praksē

3. Pieaudzis pieprasījums pēc kosmētiskā spirta produktiem (parādās “inovatīvi” produkti ar samazinātu smaržu) – pieaugums **2 līdz 8 reizes** atkarībā no veikala apkaimes iedzīvotāju sociālās struktūras.

Negatīvās sekas sabiedrībai

■ **Hroniskajiem lietotājiem:**

- Pieaug aizvietotājdzērienu lietošanas ietekme, kas noved pie smagākām veselības sabrukuma sekām.
- Palielinās nepieciešamība pēc lielāka budžeta šīs kategorijas slimību ārstēšanai.

■ **Periodiskajiem lietotājiem:**

- Izteikta tendence iegādāties alkoholu lielākos daudzumos nekā līdz šim.
- Iespējams, tas sekmē lielāku patēriņu, ja nākamā pudele ir rokas stiepiena attālumā, nevis gājiena uz veikalu attālumā.

Negatīvās sekas sabiedrībai

- Alkoholisms – slimība, ko izraisa bieža alkoholisko dzērienu lietošana un kam raksturīga patoloģiska tieksme pēc alkohola, kuras sekas slimniekam ir psihisks un fizisks sabrukums un sociāla degradācija. ♦ kā slimība jāatšķir no dzeršanas (žūpošanas), kas ir ♦ cēlonis..

Padome koordinē valsts un pašvaldību institūciju darbību alkoholisma ierobežošanā un apkarošanā;; piedalās ar alkohola patēriņu un tā radīto seku samazināšanu saistītas valsts alkohola politikas izstrādē.

PALDIES PAR UZMANĪBU